

Project Dorpskracht

Memo ten behoeve van Raadswerkgroep sociaal 6 september 2012

Samenvatting/kernpunten voor discussie

1. Project Dorpskracht omvat zowel gemeentebrede projecten (verenigingswerkplaats) als lokale projecten (dorpswerkplaatsen)
  - a. Bij de verenigingswerkplaats ligt de nadruk op: nieuwe preventieve activiteiten ontwikkelen voor ouderen en jongeren om beroep op professionele zorg te voorkomen respectievelijk te verminderen (uitvoering raadsmotie 'sociaal veranderkapitaal')
  - b. De behoefte van de kernen staat centraal bij de dorpswerkplaatsen
2. Dorpskracht wordt ondersteund waar het activiteiten betreft die slimmer, zelf en met minder overheidsmiddelen kunnen worden uitgevoerd. Dit mag leiden tot burgeraanbesteding of de vorming van burgercoöperaties.
3. Dorpskracht kan het hele terrein van wonen, welzijn, zorg (leefbaarheid) bestrijken, of er kan op specifieke thema's worden ingezet.
4. Overlap tussen de deelprojecten wordt voorkomen door inzet van en opdracht aan de gebiedsregisseur(s).
5. We zetten het project dorpswerkplaats breed uit: iedere groep inwoners die een idee heeft, is welkom. Alternatief is om concreet een aantal kernen uit te nodigen.
6. We hanteren een aantal uitgangspunten (zie onder kopje; uitgangspunten)
7. We zetten de volgende stappen in: uitdagen; toerusten en ondersteunen; aanbesteden

Inleiding: waarom een project Dorpskracht

Verskillende ontwikkelingen in de maatschappij leiden ertoe dat de rollen en verantwoordelijkheden van de individuele inwoners, de samenleving en de overheid opnieuw gedefinieerd moeten worden. We gaan meer met minder doen. Dit vraagt enerzijds een enorme omslag in denken en doen van zowel individuele inwoners, de samenleving als van de overheid (en maatschappelijke organisaties waarvoor de overheid opdrachtgever is). Anderzijds is echter duidelijk dat er heel veel kracht en zelforganiserend vermogen aanwezig is binnen de Oude IJsselstreekse samenleving. Er liggen kansen om die kracht meer te benutten en te versterken. Hierin heeft de gemeente een regierol. (uit: *WMObeleidsplan 2012-2015*)

Met het vaststellen van het WMObeleidsplan is het startsein gegeven om daadwerkelijk op een andere manier te gaan werken. Het zelforganiserend vermogen van de inwoners vergroten, als gemeente terug naar de kern, beheersbaar houden van de kosten in het sociale domein: belangrijke kernen, maar hoe realiseren we dit? En met 'we' bedoelen we niet alleen de gemeente, maar ook de organisaties, verenigingen en inwoners zelf. Hoe bundelen we de krachten en zorgen we ervoor dat de goede dingen worden gedaan binnen de beschikbare middelen?

Een nieuwe aanpak en snelle acceptatie in veranderingen in wonen, welzijn en zorg is belangrijk. Een actievere rol van inwoners zelf is hierbij een belangrijk uitgangspunt. Mensen maatschappelijk actief houden in de eigen woonomgeving leidt tot een grotere rol voor burens, inwoners, ondernemers en anderen in het dorp. Het naoberschap wordt dan ook nog belangrijker. De noodzaak om dorpskracht te mobiliseren wordt groter.

Deze memo is, conform de opdracht van de raad, een eerste uitwerking naar aanleiding van het WMObeleidsplan en de motie Verenigingswerkplaats. Het is als discussiestuk bedoeld ter bespreking op de raads werkgroep sociaal op 6 september 2012. Op basis van de uitkomsten op 6 september kan een definitief projectplan worden opgesteld en worden vastgesteld door het college. Deze wordt in oktober 2012 aan de gemeenteraad ter kennisname voorgelegd, waarna direct met de uitvoering van het project wordt gestart. Een jaar na uitvoering van het project wordt een (eerste) evaluatie uitgevoerd en indien nodig bijgestuurd. We sturen op effect en resultaat.

Kern

Wat is nu eigenlijk Dorpskracht? En hoever kan Dorpskracht gaan? Er zijn al enkele voorbeelden in het land; zo heeft Hoogeloon een eigen zorgcoöperatie opgericht heeft Elsendorp een dorpsondersteuner en 'eigen' zorgverleners', heeft Kloosterburen het klooster omgebouwd tot seniorenwoningen met dagbesteding en ouderenzorg en heeft Oostwold een dorpscoöperatie die eigenaar is van de supermarkt.

In Engeland kennen ze de 'community right to bid, build and challenge', waarbij de gemeenschap zelf ook een serieuze aanbieder kan zijn om accommodaties te kopen en beheren en diensten uit te voeren die ze zelf beter en goedkoper kunnen dan reguliere uitvoerders. Allemaal voorbeelden van **burgeraanbesteding en/of burgercoöperaties**.

In Oude IJsselstreek is er in meer of mindere mate al sprake van een basale vorm van Dorpskracht, denk aan de bouw van het multifunctioneel centrum in Varsselder, die volledig vanuit de inwoners is opgepakt en in goede samenwerking met de gemeente tot stand kwam. Maar ook het bestaande naoberschap, waarbij burens al heel veel voor elkaar doen en daarmee duurdere zorg ontlasten. Maar Dorpskracht is meer dan dat: het behelst ook het zelforganiserend vermogen op het terrein van wonen, welzijn en zorg; leefbaarheid in brede zin. Daar waar inwoners het **slimmer, zelf, met minder overheidsmiddelen organiseren**, bieden we daar de ruimte toe. Er is binnen de kernen meer ruimte dan we wellicht denken om nieuwe initiatieven te realiseren die passen binnen de behoefte van de dorpen zelf.

Een geslaagd project vanuit Dorpskracht betekent voor de inwoners zelf winst op het gebied waar ze zich hard voor maken, bijvoorbeeld: voorzieningen blijven behouden of worden zelfs beter, het blijft betaalbaar, ouderen kunnen in de dorpen blijven wonen, jeugd kan gemotiveerd worden om te blijven. Daarnaast is het hebben en geven van vertrouwen in de inwoners, het waarderen en het vergroten van het onderling sociaal contact van onschatbare waarde in de ontwikkeling van mensen zelf en voor het behoud van leefbaarheid in de kernen. Samen doen zorgt voor sociale samenhang en een grote saamhorigheid in een gemeenschap.

We spreken met de ontwikkeling van Dorpskracht feitelijk over een project (in plaats van het eerdergenoemde pilot): het is geen kwestie of we het doen, maar hoe we (inwoners, verenigingen en gemeente) het doen. De veranderende samenleving en de ontwikkelingen die daaruit voortvloeien maken het noodzakelijk voor de gemeente om een nieuwe rol aan te nemen., Dorpskracht wordt één van de fundamenten om de samenleving haar eigen kracht te laten benutten en het vertrouwen te geven. Dit realiseren we natuurlijk niet van de één op de andere dag. Het is een groeiproces. We beginnen op een aantal plekken en op een aantal manieren en van daaruit vinden we de weg hoe we Dorpskracht structureel kunnen laten groeien..

Welke taken uitvoeren met Dorpskracht

We willen Dorpskracht zo open mogelijk insteken. Dit betekent in feite alles wat **slimmer, zelf en met minder overheidsmiddelen** kan worden uitgevoerd door inwoners of verenigingen (wat tot nu toe door de gemeente wordt georganiseerd). Als gemeente ondersteunen en faciliteren we dit. Dit past ook in het uitgangspunt van de ZBB-notitie om taken te laten uitvoeren door die organisatie die dat het beste kan.

Echter, tegelijkertijd zijn we bezig als gemeente om het basisniveau te definiëren. Het basisniveau moet antwoord geven op vragen als: wat doen we nog wel, wat doen we niet meer, waar geven we wel en waar geven we geen geld meer aan uit? Veel zaken zullen goedkoper moeten worden, wil het nog beheersbaar en betaalbaar blijven. Dit wordt gerelateerd aan de maatschappelijke effecten van

de gemeente en de daarbij behorende thema's en activiteiten. Zodra we het basisniveau hebben gedefinieerd, hebben we concreet op welke thema's we als gemeente nog willen en kunnen inzetten om het beoogde effect te bereiken. Dorpskracht kan een belangrijke bijdrage leveren door op deze thema's in te zetten zodat het doel *slimmer, zelf en met minder overheidsmiddelen* kan worden bereikt.

Twee deelprojecten: verenigingswerkplaats (gemeentebreed) en dorpswerkplaats (kernniveau)

Dorpskracht is op verschillende niveaus mogelijk, zowel gemeentebreed (vanuit de motie ' sociaal veranderkapitaal') als op kernniveau; het project Dorpskracht omvat daarom beide niveaus. Het gaat immers om het stimuleren en ondersteunen van initiatieven uit de samenleving die bijdragen aan de door de gemeente beoogde maatschappelijke effecten (vergroten zelforganiserend vermogen, voorkomen duurdere zorg, preventie).

We stellen daarom voor om het project Dorpskracht uit twee deelprojecten te laten bestaan:

1. Uitvoeren van de raadsmotie: sociaal veranderkapitaal (zie bijlage 1); de oprichting van de verenigingswerkplaats, bestaande uit 15 verenigingen die met ondersteuning van de gemeente een activiteitenpakket voor het lokale verenigingsleven kan ontwikkelen met als doel: met nieuwe preventieve activiteiten voor ouderen en jongeren voorkomen respectievelijk verminderen van beroep op de professionele zorg en nieuw naoberschap te ontwikkelen. Deze verenigingswerkplaats is gemeentebreed en richt zich specifiek op jongeren en ouderen die (dreigen) professionele zorg nodig (te) hebben.
2. Op kernniveau initiatieven ondersteunen en faciliteren, op het brede terrein van wonen, welzijn, zorg (leefbaarheid); de dorpswerkplaats. Per kern wordt op basis van behoefte en maatwerk bekeken welke thema's kansrijk zijn om met dorpskracht op te pakken.

Uitgangspunten

Het project Dorpskracht moet vooral vormgegeven worden door de samenleving, het initiatief moet bij de inwoners liggen. De gemeente ziet voor zichzelf wel een regierol weggelegd. Dat vraagt om het stellen van enkele uitgangspunten waarmee het project Dorpskracht opgestart wordt. Daarnaast is de gemeente (samenwerkings)partner, inspirator en facilitator.

Om het project te laten slagen, stellen we voor een aantal uitgangspunten te hanteren:

De gemeente:

- is bereid om met maatwerk aan de slag te gaan (uitgangspunt is behoefte van de kern)
- laat los
- groeit mee met de ontwikkelingen en stappen die inwoners zetten
- waardeert actieve inzet, snelheid en kennis van inwoners
- staat open voor elk idee
- heeft aandacht voor de aanleiding, persoonlijke ervaring en motivatie
- houdt het klein en concreet
- gebruikt van verschillende vormen van communicatie
-
-

Inwoners:

- nemen (in groepsverband) initiatief
- zijn betrokken bij hun omgeving
- voelen zich verantwoordelijk voor zichzelf
- voelen zich verantwoordelijk voor hun omgeving
-
-

Inwoners en gemeente:

- profiteren beide van het initiatief (win win situatie)
-
-

Werkwijze

Deelproject verenigingswerkplaats

Wij initiëren een gesprek met de verenigingen die op 10 december 2011 aanwezig waren bij de gespreksdag 'zorgzaam burgerschap'. De gebiedsregisseur is, in onze optiek, de persoon hiervoor. Deze kan vanuit zijn nieuwe rol starten met het gesprek met de verenigingen. Het doel van de verenigingswerkplaats is al vanuit de motie helder verwoord: richten op preventieve activiteiten voor ouderen en jongeren om professionele zorg te voorkomen dan wel te verminderen.

Deelproject dorpswerkplaats

We stellen voor om breed bekend te maken dat dit project start. We roepen groepen inwoners die geïnteresseerd zijn of zelfs al een idee hebben op zich te melden. Met de geïnteresseerde groepen gaan we in gesprek. De gebiedsregisseur is, in onze optiek, de persoon hiervoor. Deze kan vanuit zijn nieuwe rol starten met het gesprek met de inwoners.

Voorkomen van overlap

Ook vanuit de dorpswerkplaats kunnen activiteiten ontstaan die hetzelfde doel dienen als de verenigingswerkplaats. Dit is niet onlogisch: feitelijk betreft het voorkomen van professionele zorg een van de centrale doelstellingen van het WMObeleidsplan en zijn er meerdere inspanningen nodig om dit doel te bereiken. Het accent kan wel verschillend zijn. In de verenigingswerkplaats kan bijvoorbeeld gekeken worden naar activiteiten die gericht zijn op bepaalde doelgroepen jongeren die over de gehele gemeente zijn verspreid (er zijn bijvoorbeeld 113 jongeren in onze gemeente die jeugdhulpverlening krijgen en 39 met ambulante jeugd- en opvoedhulp). Of activiteiten die in elke kern zinvol zijn, maar op een gelijke manier kunnen worden georganiseerd. Door dit vanuit de verenigingswerkplaats te doen, hoeft 'het wiel' maar een keer te worden uitgevonden. In de dorpswerkplaatsen kunnen vooral activiteiten worden ontwikkeld die specifiek voor dat dorp zinvol zijn en voldoen aan de lokale vraagstukken. Het is dan ook van belang dat de gebiedsregisseur(s) zicht hebben op alle deelprojecten en overlap voorkomen: de projecten kunnen elkaar mogelijk wel goed versterken.

Tijdens de gesprekken staan de volgende twee vragen centraal:

- Welke zaken kunnen en willen inwoners zelf organiseren?
- Wat regel je als gemeente om inwoners in staat te stellen deze initiatieven te realiseren?

Bij het realiseren van Dorpskracht gebruiken we de volgende stappen:

1. Uitdagen

- a. Niet zonder meer loslaten of 'over de schutting gooien' maar *verleiden*
- b. Welke thema's leven er in de kern? Zijn er thema's waar we als gemeente denken mee aan de slag te kunnen gaan?
- c. Aan welke toetsingscriteria moet een initiatief voldoen:
  - Slimmer, zelf organiseren
  - Met minder overheidsmiddelen
  - Dichtbij de inwoners
  -
- d. ....

2. Toerusten en ondersteunen

- a. Door hoeveel mensen moet een initiatief worden gedragen?
- b. Hoe kunnen we de belangen van iedereen waarborgen?
- c. Per kern uitwerken wat er nodig is aan ondersteuning door de gemeente, financiële middelen, etc.
- d. Wie beheert het 'buurtbudget'/dorpskas en hoe wordt deze gevuld?
- e. Belonen op inspanning of resultaat?
- f. Op welke wijze moeten we ons gemeentelijk apparaat aanpassen om het minder bureaucratisch/minder regels te maken, zonder verlies van kwaliteit/wettelijke plicht?
- g. ....

3. Aanbesteden

- a. Aan welke rechtsvorm moet de inwonergroep voldoen om te kunnen aanbesteden?
- b. Ligt het besluit van ingediende voorstellen vanuit de kernen bij de gemeenteraad? Vanaf welk bedrag/gevolg?

- c. Welke toetsingscriteria worden (door kern en gemeente samen) gehanteerd bij aanbesteding?
- d. .....

RG 2012-04-19

Onderwerp: Sociaal veranderkapitaal

Motie op grond van art. 42 Reglement van Orde.

Indiener(s):

A.G.M. Ermers-Mulder (CDA Oude IJsselstreek)

F.G.M. Aaldering (Lokaal Belang)

A. van der Meer-Schepers (D66)

S. Schoppers (PvdA)

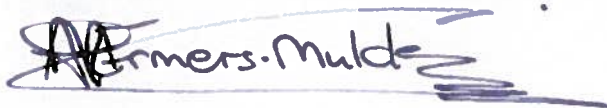
De gemeenteraad van Oude IJsselstreek, in vergadering bijeen d.d. 19 april 2012,

- gezien het voorstel voor het Wmo-beleidsplan 2012-2015,
- gezien het beleidsverslag van de raadsbesprekingsdag op 10 december 2011 over zorgzaam burgerschap,
- overweegt dat het verenigingsleven in Oude IJsselstreek de kracht in zich heeft om met nieuwe preventieve activiteiten voor ouderen en jongeren hun beroep op professionele zorg te voorkomen resp. verminderen en nieuw noaberschap te ontwikkelen,
- is van oordeel dat een te vormen werkplaats van 15 verenigingsleden daarvoor met ondersteuning door de gemeente een activiteitenpakket voor het lokale verenigingsleven kan ontwikkelen,
- is van mening dat daarvoor een eenmalig aanjaagbedrag nodig is van 250.000 euro, dat zich terugverdient door lagere zorgkosten in latere jaren;

draagt het college op:

- in de voorjaarsnota en de gemeentebegroting voor 2013 voor dit activiteitenpakket 250.000 euro te oormerken als sociaal veranderkapitaal
- en dit bedrag vanaf het begrotingsjaar 2015 te verevenen met een besparing op de zorgbudgetten van 50.000 euro per jaar,
- zodat na vijf jaar het eenmalige aanjaagbedrag is terugverdiend en daarna een structurele besparing ontstaat,
- en in het najaar van 2012 met de raads werkgroep sociaal beleid een plan te ontwikkelen voor het vormen van een werkplaats "Voorzorg door verenigingskracht".

Ondertekening:

A.G.M. Ermers-Mulder (CDA Oude IJsselstreek)

F.G.M. Aaldering (Lokaal Belang)

Raadsvergadering d.d. 19 april 2012

- conform voorstel
- zonder hoofdelijke stemming
- met ~~25~~ 25... stemmen voor ..27.. stemmen tegen
- aangenomen
- aangenomen met amendement.....
- aangehouden
- verworpen
- ter vergadering uitgereikt bij agendapunt.....
- in handen B&W gesteld
- opmerkingen/toezeggingen: .....

A. van der Meer-Schepers (D66)

S. Schoppers (PvdA)

